

Lausuntopyynnön diaarinumero: VARELY/6144/2023

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ/ Varsinais-Suomen ELY-keskus

Suomen meriympäristön tila 2024

Suomen Vesiensuojelun keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Suomen meriympäristön tila 2024-arviosta, joka muodostaa Suomen merenhoitosuunnitelman ensimmäisen osan.

Kaudelle 2024–2030 ympäristötavoitteita esitetään uudistettavaksi mm. luonnonsuojelun osalta. Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto kannattaa vapaaehtoista suojelualueiden lisäämistä ja ennallistamista. Meriluonnon suojelussa toimet tulisi kohdentaa merellisen monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmille/keskeisimmille alueille ja tiukan suojelun alueille, sekä arvokkaille meriluonnon monimuotoisuuden alueille. Prosentuaalisen tavoitteen asettamiset ovat tervetulleita, mutta keinoja näiden saavuttamiseksi tulisi suunnitelmassa esittää selkeämmin. Tämä tarkoittaa kannanottoa myös kannusteisiin, joilla saavutetaan hyvä ympäristön tila kaikilla merialueilla Suomessa.

Suomessa on pidetty seuranta ja siitä saatuja tuloksia pääasiassa erilaisten ympäristöön kohdistuvien toimien laadullisena mittarina. Meren tilan seurannassa on otettu suuria askeleita taaksepäin. Aikaisemmin erilaisten toimien vaikutusta ja merentilan muutoksia sekä kehittymistä seurattiin valtakunnallisilla seurantaohjelmilla. Nämä toimet ajettiin alas valtionhallinnon organisaation uudelleen järjestelyssä 2000-luvulla, jonka yhteydessä merialueiden seurannasta pääosin luovuttiin. Meriluonnon seuranta tulisi saattaa samalle tasolle, kuin se oli ennen toiminnan alasajoa. Meriympäristön tilaan vaikuttavista toimista ja niiden vaikuttavuudesta ei saada luotettavaa tietoa kuin hyvällä laadullisella ja määrällisellä seurannalla. Kaikissa ympäristövaikutusten seurannoissa tiedon tuottaminen tulee varmistaa. Seurantapalvelujen hankinnassa tulee myös huomioida toiminnan jatkuvuus. Seuranta tulee hankkia toimijoilta, joilla on osoitettu pätevyys ja toimintaedellytykset pitkäaikaisten seurantojen toteuttamisesta.

Suomi on sitoutunut myös kansainvälisesti noudattamaan erilaisissa ympäristöön vaikuttavissa hankkeissa parhaan mahdollisen tekniikan käyttöönottoa (BAT). Olemme huolestuneina seuranneet, miten tätä poliittisesti valittua tietä ei ole kaikissa meriluontoon vaikuttavissa hankkeissa noudatettu. On paljon helpompaa poistaa pistekuormituksen vaikutuksia ympäristöön, myös mereen kohdistuvissa toimissa. Hajakuormituksen vähentäminen vaatii kuitenkin paljon monimutkaisempia toimia hyvän tilan saavuttamiseksi kuin pistekuormituksen vähentäminen. Uusissa meriluontoon vaikuttavissa hankkeissa tulee noudattaa BAT- politiikkaa. Valtiovalta voi toiminnallaan antaa myös ristiriitaisen viestin muille hajakuormittajille, jos se ei omissa hankkeissaan toimi aktiivisesti esimerkkinä ja pyri tekemään parhaita käytettävissä olevia toimia vesiensuojelun edistämiseksi.

Meriympäristö ei kaikilta osin ole vielä hyvässä tilassa, ja laajin heikentävä vaikutus on hajakuormituksen ravinnekuormituksen aiheuttamalla rehevöitymisellä. Maa- ja metsätalouden suhteellinen osuus vesistöjen kuormituksessa on lisääntynyt, koska muilla sektoreilla on tehostettu toimia vesistöjen suojelemiseksi. Valuma-alueelta tuleva ravinnekuormitus ei ole osoittanut merkkejä vähenemisestä ja siksi toimenpiteiden tulisikin pureutua maa- ja metsätalouden haasteisiin, kuten dokumenteissa todetaan. Merenhoidon suunnittelussa tulee myös konkretisoida, mitä tarkoitetaan keinoilla puuttua maa- ja metsätalouden haasteisiin, joka on kirjattu esitykseen. Miten merenhoidossa pystytään vaikuttamaan tehokkaasti siihen, että hajakuormituksessa saadaan Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmassa vuosille 2026–2032 tehokkaasti vähennettyä maa- ja metsätalouden kuormitusta?

Suomen Vesiensuojelun keskusliitto pyytää huomioimaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä maatalouteen myönnettävissä tuissa seuraavia periaatteita: Erilaiset hajakuormitusta vähentävät toimet tulee suunnitella tarkasti ja käyttää mahdollisimman tehokkaita menetelmiä, jotka on tutkimuksilla todettu tehokkaiksi ja toimiviksi. Esimerkiksi kipsin levitystä koskevissa rajoituksissa tulee huomioida myös kipsin käyttökielto järvien valuma-alueella. Kipsin sisältämä sulfaatti saattaa lisätä rehevien järvien pohjasta vapautuvan liuennan fosforin määrää ja näin johtaa lisääntyneeseen rehevöitymiseen. Levitysrajoitus koskee myös luomutuotannossa olevia peltoja. Kipsiä ei tule myöskään levittää syyskylvöiselle suorakylvöpellolle orastumisen vaikeutumiseen liittyvän riskin takia. Edellä oleva tarkoittaa sitä, että toimien suunnittelussa tulee huomioida useita eri tekijöitä, kun tarkastellaan tehtäviä toimia ja niiden vaikutuksia.

Suomen Vesiensuojelun keskusliiton kannan mukaan kipsilevitystä tulee jatkaa koko merenhoitosuunnitelmien toimenpideajan. Jatkossa vastaavia tukimuotoja tulee sallia myös muille innovatiivisille vesiensuojelutoimille, jotka riittävän kattavissa valuma-alueen tutkimuksissa todetaan tehokkaiksi sekä turvallisiksi ja jotka eivät vielä ole mukana ympäristökorvausjärjestelmässä. Tällaisia menetelmiä ovat muun muassa jo metsäteollisuuden sivuvirtoina syntyvät kuitulietteet sekä rakennekalkki, ja maatalouden ravinnevirtojen hyödyntäminen tehokkaasti maanviljelyksessä. Tämä vaatii uusien tarkentavien säädösten laatimisen asetuksen muodossa. Koko Suomen merenhoitosuunnitelman seurantaohjelman seuranta- ja suunnittelutyöhön tulee ottaa mukaan myös alueelliset vesiensuojelun ammattilaiset.

Suomen Vesiensuojelun keskusliiton puolesta.

Helsingissä 14.3.2024

Hannu Moilanen
Toiminnanjohtaja

Jari-Pekka Pääkkönen
Hallituksen puheenjohtaja